Ulkoasiainministeriö

KEO-10 Heikkilä Kaisa(UM), Kurikkala Maria(UM)

NEUVOSTORAPORTTI UM2017-01389

12.12.2017

JULKINEN

Asia

Ulkoasiainneuvosto kehitysministerikokoonpanossa 11.12.2017

Kokous

Ulkoasiainneuvosto 11.12.2017 - 11.12.2017

Ulkoministereiden ja kehitysministereiden yhteisistunnossa keskusteltiin Abidjanissa Norsunluurannikolla 29.-30.11.2017 järjestetyn AU-EU-huippukokouksen lopputuloksista. Huippukokous nähtiin tärkeänä askeleena kohti vahvempaa ja strategisempaa AU-EU-kumppanuutta. Sen onnistumisiksi laskettiin mm. nuorisoteema ja nuorison osallistuminen, investointeja ja koulutusta koskevat päätökset, päätös säännöllisistä ministerikokouksista ja Libyan muuttoliikekriisin ratkaisua koskevat suunnitelmat. Epäonnistumisina mainittiin mm. palautuksia ja seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja –oikeuksia (SRHR) koskevat loppuasiakirjan kirjaukset, rauhan ja turvallisuuden yhteisymmärryspöytäkirjan (MoU) ja investointiperiaatteiden sopimatta jääminen, sekä kansalaisyhteiskunnan jääminen huippukokouksen ulkopuolelle. Konkreettisen toimeenpanon tärkeyttä, erityisesti MoU:n nopea hyväksyminen, painotettiin. Moni peräänkuulutti rehellistä analyysiä ongelmista, joita huippukokouksessa kohdattiin ja oppien hyödyntämistä tulevissa Post-Cotonou-neuvotteluissa.

Kehitysministereiden istunnossa keskusteltiin kauppaa tukevasta kehitysyhteistyöstä (AfT) komission tiedonannon pohjalta. Puheenvuoroissa osoitettiin tukea komission tiedonannolle. Vähiten kehittyneiden maiden ja hauraiden valtioiden todettiin tarvitsevan nykyistä enemmän tukea. Korostettiin yhtymäkohtia AfT:n ja EU:n kauppasopimusten välillä. Hyväksyttiin neuvoston päätelmät.

Kuultiin KE:n ja komissaari Mimican tiivis katsaus humanitaarisen ja kehitysavun yhtymäkohtien operationalisoinnin etenemiseen maatasolla kuudessa pilottimaassa, jotka ovat Tsad, Irak, Myanmar, Nigeria, Sudan ja Uganda.

Muita asioita ei ollut. Seuraava kehitysministerikokous on epävirallinen kehitysministerikokous Bulgarian puheenjohtajuuskaudella helmikuussa 2018. Euroopan investointipankin esitys Euroopan kehityspankin perustamisesta

tulee esille tammikuun UANissa ja helmikuun epävirallisessa kehitysministerikokouksessa.

Ulkoministereiden ja kehitysministereiden yhteisistunto: AU-EU-huippukokouksen seuranta

Ulkoministereiden ja kehitysministereiden yhteiskeskustelussa käsiteltiin 29.-30.11.2017 Abidjanissa Norsunluurannikolla järjestetyn AU-EU-huippukokouksen lopputuloksia.

KE Mogherini piti huippukokousta onnistuneena, vaikkakaan ei kaikilta osin helppona. Osallistumistaso oli molemmin puolin korkea, mikä KE:n mukaan osoittaa, että molemmilla osapuolilla on vahva kiinnostus yhteistyöhön ja suhteen syventämiseen. Myös poliittinen julistus kuvaa hyvin tasavertaisemmaksi muuttunut suhdetta. Mogherini kiitteli huippukokousta edeltäneeseen nuorisotapaamiseen osallistuneita pääministereitä ja muita ministereitä, ja painotti tarvetta toimeenpanna soveltuvin osin nuorten laatiman nuorisoagendan suositukset, jotka antoivat päämiehille ajateltavaa. Mogherini piti huippukokousta malliesimerkkinä siitä, miten nuoret otetaan aidosti mukaan päätöstentekoon. KE piti myönteisenä sitä, ettei huippukokouksesta tullut muuttoliikehuippukokousta, mutta sen osuminen Libyan orjuusuutisten kanssa samaan ajankohtaan mahdollisti uusista järjestelyistä sopimisen (mm. AU-EU-YK task force) niin ihmiskaupan torjunnassa, siirtolaisten olojen parantamisessa ja vapaaehtoisten paluiden vauhdittamisessa. Jälkimmäisissä on ollut selvä piikki huippukokouksen jälkeen. Task forcen ensimmäinen kokous järjestetään Brysselissä tällä viikolla. EU:n rooli on ennen kaikkea tukea järjestelyä poliittisesti ja taloudellisesti, AU puolestaan huolehtii konsulihenkilökunnan lähettämistä indentifikaatiomissioiden tekemiseksi, YK/UNHCR puolestaan huolehtii vapaaehtoisten paluiden toteuttamista.

Myös kehityskomissaari Mimica näki huippukokouksen myönteisessä valossa ja kiitteli sitä avoimista ja suorista keskusteluista. Afrikan halu ottaa suurempi vastuu omasta kehityksestään oli myönteistä, samoin vahva yhteinen näkemys investointien ja koulutuksen tärkeydestä nuorten työllistämiseksi. Moni puhuja painotti koulutuksen tärkeyttä kaikilla tasoilla, ja erityishuomion kiinnittämistä tyttöihin. Myös AU-EU-bisnesfoorumi onnistui hyvin. Sen yhteydessä julkistettiin joukko infrastruktuuriprojekteja. Yhteistä toimintaohjelmaa ei saatu hyväksyttyä, koska asia nähtiin liian teknisenä päämiehille, joten EU:n ja AU:n komissioita pyydettiin laatimaan se ja perustamaan yhteiset seurantamekanismit. Komission esitys Post-Cotonou-neuvottelumandaatiksi lähetetään neuvostolle huomenna. Mandaatissa esitetään sateenvarjomallia, jonka avulla pystytään yhtäältä pitämään kiinni molempia osapuolia koskevista oikeudellisista sitoumuksista, toisaalta pilarirakenteen kautta modernisoimaan yhteistyö eri alueiden kanssa eri sektoreilla. Toiveena on, että jäsenmaat hyväksyvät mandaatin elokuuhun mennessä, jotta neuvottelut AKT-maiden kanssa voidaan alittaa elokuussa ensi vuonna. KE totesi Post-Cotonoun olevan UAN:in agendalla tammikuussa (ulkoministerikokoonpano) ja helmikuussa (epävirallinen kehitysministerikokoonpano).

Jäsenmaiden arviot huippukokouksen onnistumisesta olivat hieman vähemmän myönteisiä. Jäsenmaat muistuttivat, ettei kaikilta osin saavutettu toivottuja tuloksia. Muutamat jäsenmaat toivoivat rehellisempää analyysiä ongelmista, joita

neuvotteluissa kohdattiin. Suomi painotti tarvetta huomioida huippukokouksen opit tulevassa Post-Cotonou-neuvotteluissa. EU:n tulisi sisäisesti pohtia tilannetta ja tapoja torjua afrikkalaisten vääriä mielikuvia ja epäluuloa, joka EU:hun huippukokouksessa kohdistui.

Huippukokousta pidettiin kuitenkin tärkeänä askeleena kohti vahvempaa kumppanuutta Afrikan kanssa. Päätöstä säännöllisistä AU-EU-ministerikokouksista pidettiin myönteisenä. Mogherini painotti tarvetta jatkaa yhteistyötä ministerikokousten toteutumiseksi. Samoin Libyan siirtolaisia koskeva lausunto ja AU-EU-YK-yhteistyön aloittaminen saivat kiitoksia. CNN:n todettiin herättäneen Afrikan julkisen mielipiteen ja muuttaneen monien asenteen yhteistyöhalukkaammaksi. Mainittiin, että EU:n tulisi vahvistaa tarjoustaan siirtolaisten suojelemiseksi. Samoin painotettiin Libyaa koskevan 9.kohdan suunnitelman toimeenpanoa, koska huippukokouksessa tuli selväksi, että Afrikan nuoret haluavat mahdollisuuksia, niin taloudellisia kuin poliittista osallistumistakin. Työpaikkoja on luotava massiivisesti. Investointeja ja koulutusta koskevia päätöksiä pidettiin ylipäänsä huippukokouksen onnistumisina. Nuorisoteema ja nuorten osallistaminen huippukokoukseen ja sen valmisteluihin saivat kiitoksia. Nuorten pitämistä mukana yhteistyössä jatkossakin ja heidän aloitteidensa konkreettista toimeenpanoa painotettiin (ml. Suomi). Suomi mainitsi hyvät kokemuksensa nuorisodelegaatin mukaan ottamisesta delegaatioonsa.

Epäonnistumisista mm. Suomi nosti esille mm. palautuksia ja seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja –oikeuksia (SRHR) koskevat loppuasiakirjan kirjaukset sekä rauhan ja turvallisuuden yhteisymmärryspöytäkirjan. Muutamat jäsenmaat nostivat esille myös investointiperiaatteiden sopimatta jäämisen, sekä kansalaisyhteiskunnan jäämisen huippukokouksen ulkopuolelle. Kokouksessa todettiin lopputuloksen palautusten osalta olevan siedettävä, mutta alle Vallettan tason. SRHR:n osalta saavutettu kompromissi on absoluuttinen minimi. Todettiin huippukokouksen epäonnistuneen lähettämään nuorisolle viesti, jonka mukaan yhdessä pyritään varmistamaan nuorten oikeuksien toteutuminen täysimääräisesti, ml. SRHR:n osalta. Kaikki jäsenmaat eivät olleet pitäneet kiinni neuvoston päätelmissä sovitusta yhteisestä SRHR-linjasta, vaan haittasivat neuvotteluita. Instituutiot eivät myöskään riittävällä tavalla puolustaneet yhteistä linjaa. Suomi painotti AU-EU rauhan ja turvallisuuden yhteisymmärryspöytäkirjan nopean allekirjoittamisen edistämistä prioriteettina. Samoin Suomi korosti EU-AU-YK-yhteistyön tärkeyttä asiassa.

Jatkotyön ja konkreettisen yhteistyön edistämistä painotettiin ylipäänsä, erityisesti nuoria koskevien ja heidän laatimien suositusten osalta. Yhteisen toimintaohjelman toivottiin sisältävän molemminpuolisia sitoumuksia. Suomi painotti nuorten ja kansalaisyhteiskunnan mukana pitämistä jatkotyössä, samoin mainittiin omassa huippukokousdelegaatiossaan olleen mukana kansalaisyhteiskunnan edustajan. Euroopan ulkoisten investointien ohjelman mainittiin mm. kohdanneen epäilyjä. Painotettiin myös ohjelman nopeaa toimeenpanoa, Suomi painotti tarvetta suunnata sitä erityisesti nuorten ja naisten työllistymiseen ja kumppanimaiden yksityisen sektorin kehittämiseen.

Kokouksessa toivottiin AU:n tammikuun huippukokouksesta päätöksiä koskien AU:n yhteistä kantaa Post-Cotonouhon, mikä helpottaisi neuvotteluiden eteenpäin viemistä. Todettiin neuvotteluiden aikarajojen olevan tiukat, sillä neuvottelut olisi aloitettava elokuussa 2018. Tavoitteena on sopia EU:n neuvottelumandaatista

toukokuun UAN:issa. Painotettiin tarvetta säilyttää Cotonoun sopimuksen olennainen sisältö, mutta sopeuttaa se nykyajan tarpeisiin. Ensin tulisi päästä sopuun yhteistyön sisällöstä, vasta sen jälkeen rakenteesta ja rahoituksesta. Komission pyrkimystä vahvistaa koko Afrikan mannerta koskevaa lähestymistapaa kannatettiin, mutta on myös tarve huomioida erot Pohjois-Afrikan maiden ja muiden välillä.

KE totesi, etteivät neuvottelut koskaan suju helposti kun paikalla on 83 maata. Huippukokouksen organisointi oli kokonaisuudessaan haastavaa. KE kiitteli niitä jäsenmaita, jotka huippukokousta edeltävässä ulkoministerikokouksessa yhdessä hänen kanssa puskivat nuorten ja kansalaisyhteiskunnan roolia huippukokouksessa. Nuorisolle onnistuttiin saamaan vahva rooli itse huippukokouksessa, kansalaisyhteiskunnan rooli mainittiin loppuasiakirjassa. Jatkotyötä riittää niin seurannassa, kokouksen päätösten toimeenpanossa kuin suhteen vahvistamisessa AU:hun. Post-Cotonouhun palataan tammi- ja helmikuussa. Tammikuun UMI-UAN:in agendalla on myös esitys Euroopan kehityspankin perustamisesta. On tärkeää, että siitä puhuvat myös UMI:t VMI:en ohella.

Kehitysministereiden istunto: Vaurauden saavuttaminen kaupan ja investointien kautta

Kehitysministerit keskustelivat kauppaa tukevasta kehitysyhteistyöstä (Aid for Trade, AfT) komission 13.11.2017 antaman tiedonannon ”Achieving Prosperity through Trade and Investment” pohjalta. Tiedonanto päivittää vuoden 2007 yhteistä EU:n kauppaa tukevan kehitysyhteistyön strategiaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden ja EU:n kehityskonsensuksen mukaiseksi.

KE Mogherini viittasi avaussanoissaan vähiten kehittyneiden maiden tarvitsemaan tukeen, jotta ne pääsisivät hyötymään kansainvälisestä kaupasta. Investointien ja yksityisen sektorin tuki EU:n ulkoisen investointiohjelman kautta on yhdenmukaista kauppaa tukevan kehitysyhteistyön kanssa. Kaupan etujen tulee hyödyttää kaikkia yhteiskunnan tasoja, ja tuen tulee toteuttaa ihmisoikeuksia ja naisten voimaannuttamista. Komissaari Mimican mukaan EU on kollektiivisesti suurin AfT-avunantaja maailmassa. AfT muodostaa noin kolmanneksen EU:n antamasta virallisesta kehitysavusta. EU:n tuella on pystytty kasvattamaan kehitysmaiden kapasiteettia käydä kauppaa. Strategian uudistamisen tavoitteena on parantaa EU:n tuen tuloksellisuutta ja aikaansaada vaikutuksia yli kaupan. Uudistetun strategian toivotaan edesauttavan kaupan välineiden hyödyntämistä. Kauppasopimuksia on tarkoitus hyödyntää entistä paremmin, ja halutaan edistää politiikkakoherenssia ja yhteyttä blending-toiminnan (laina- ja lahjarahan yhdistäminen) kanssa. Tulee ottaa huomioon LDC-maiden ja hauraiden maiden erityistarpeet.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa osoitettiin tukea komission tiedonannolle ja neuvoston päätelmille. Todettiin kontekstin muuttuminen viime strategiaan nähden. Kehityskonsensus ja Agenda2030 nähtiin tärkeänä pohjana AfT-työlle, ja todettiin tarve koherenssille eri politiikka-alojen kesken. AfT nähtiin osana EU:n kehitysyhteistyön kokonaisuutta. Kannatettiin avun pirstaloitumisen vähentämistä ja selkeitä prioriteetteja tuelle. Esiin nostettiin erityisesti vähiten kehittyneet maat sekä hauraat valtiot ja niiden tarvitsema AfT-tuki, jota komission tiedonanto ja neuvoston päätelmät esittävät kasvatettavaksi

neljännekseen vuoteen 2030 mennessä. Joidenkin mielestä LDC:itä ja hauraita valtioita olisi voinut painottaa vieläkin enemmän. Yhteistyötä on jatkettava myös MICsien kanssa. Tuen tulisi olla paremmin räätälöityä kumppanimaiden tarpeiden ja tilanteiden mukaan.

Viitattiin WTO:n piirissä tehtävään yhteistyöhön ja tuettiin WTO:n AfT-strategiaa. EU:n AfT:n tulisi vahvistaa yksityisen sektorin toimijoita ja sitä kautta auttaa kehitysmaita saavuttamaan tuotannossaan eurooppalaiset laatustandardit. AfT:lla haluttiin edistää alueellista kauppaa ja alueellisia sopimuksia. Suomi korosti yhtymäkohtia AfT:n ja EU:n kauppasopimusten välillä ja kauppasopimusten kestävän kehityksen osien kanssa. Yleisemminkin AfT-työssä tulee ottaa huomioon sosiaaliset ja ympäristötekijät. AfT:n rooli ilmastonmuutokseen vastaamisessa korostui eräissä puheenvuoroissa. Painotettiin AfT:n yhteyttä ulkoisen investointiohjelman pilariin 3. Todettiin, että on annettava teknistä apua markkinoillepääsyn avustamiseksi. Työpaikkojen luomista pidettiin tärkeänä tavoitteena. Jotkut nostivat esiin myös muuttoliikkeen perimmäiset syyt. Mainittiin myös kansalaisyhteiskunnan kanssa käytävä dialogi, ja haluttiin parempi käsitys EU:n toimien vaikutuksista.

Suomi ja useat jäsenmaat nostivat esille tasa-arvon ja naisten taloudellisen voimaannuttamisen. Huomautettiin, että kaupan ja tasa-arvon yhteydet ovat moninaiset ja tulisi olla systemaattinen gender-analyysi kaikissa hankkeissa. Kestävyys on otettava huomioon eri näkökohdista. Esillä olivat myös pk-yritysten rooli ja konfliktin jälkeinen taloudellinen voimaannuttaminen.

Hyväksyttiin neuvoston päätelmät otsikolla "Vaurauden saavuttaminen kaupan ja investointien kautta". Päätelmissä huomioidaan yhtymäkohdat EU:n tuen, yhteiskunnallisten ja ympäristötavoitteiden ja kaupan ja kestävän kehityksen sopimusmääräysten kanssa EU:n vapaakauppasopimuksissa.

Humanitaarisen ja kehitysavun yhtymäkohtien operationalisointi

Infokohdassa kuultiin KE:n ja komissaari Mimican tiivis katsaus humanitaarisen ja kehitysavun jatkumotyön operationalisoinnin etenemiseen maatasolla kuudessa pilottimaassa, jotka ovat Tsad, Irak, Myanmar, Nigeria, Sudan ja Uganda. KE:n mukaan Tallinnan epävirallisen kehitysministerikokouksen 11.9.2017 jälkeen on määritelty pilottityön laajuutta ja kartoitettu toimia maatasolla. Eteneminen vaihtelee maakohtaisesti, ja työ tapahtuu maavetoisesti. Esimerkiksi Nigeriassa keskitytään maan kaakkoisosaan. Sudanissa on laadittu ensimmäinen toimintasuunnitelma ja kartoitettu ensimmäisiä hankkeita. Mimica täydensi, että prosessit yhteisten analyysien tekemiseksi on aloitettu. Sudanissa on käyty läpi neuvoston päätelmien toimia ja toimintasuunnitelman luonnos. Nigeriassa on olemassa hyvä pohja yhteiselle analyysille, jossa on elementtinä mukana varhaisvaroitus. Lisätietoja on luvassa prosessin edetessä. Asiakohdassa ei käyty keskustelua.

Muita asioita ei ollut.

KE päätti kokouksen todeten, että seuraava kehitysministerikokous on epävirallinen kehitysministerikokous Bulgarian puheenjohtajuuskaudella.

A-kohdat

Hyväksyttiin UANin yhteydessä luettelon mukaisesti.

Suomen edustajat

Valtiosihteeri Risto Artjoki (VM), COPS-suurlähettiläs Sofie From-Emmesberger (EUE), apulaisosastopäällikkö Riitta Oksanen (KEO-12), lähetystöneuvos Kaisa Heikkilä (EUE), lähetystöneuvos Ismo Kolehmainen (EUE), ulkoasiainsihteeri Maria Kurikkala (EUE)

Asiakirjat

-

Liitteet

Viite

Asiasanat	Agenda 2030 kehitys, Cotonoun sopimus, humanitaarinen apu, kehitysyhteistyö, UAN Ulkoasiainneuvosto, kauppa ja kehitys
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, VTV, YM